

RAPPORT 2016:9
REGERINGSUPPDRAG

Tillväxt kräver planering

Slutrapport av uppdraget för stärkt lokalt
och regionalt samspel mellan fysisk
planering och näringslivsutveckling
2013-2015

Tillväxt kräver planering

Slutrapport av uppdraget för stärkt lokalt
och regionalt samspel mellan fysisk
planering och näringslivsutveckling
2013-2015

Titel: Tillväxt kräver planering
Boverkets rapportnummer: 2016:9
Tillväxtverkets publikationsnummer: Info 0648
Utgivare: Boverket och Tillväxtverket, mars, 2016
Upplaga: 1
Tryck: Boverket internt
ISBN tryck: 978-91-7563-365-7
ISBN pdf: 978-91-7563-366-4
Sökord: Tillväxt, planering, fysisk planering, stadsplanering, stadsutveckling, planprocessen, medborgardialog, partnerskap, näringslivssamverkan, samverkan, regeringsuppdrag, Boverket, Boverkets diarienummer: 3.4.1. 1610/2013

Rapporten kan beställas från Boverket.

Webbplats: www.boverket.se/publikationer
E-post: publikationsservice@boverket.se
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats.
Den kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Förord

Förutsättningarna för utveckling och tillväxt påverkas starkt av den förändringskraft som finns i globalisering, digitalisering och den gröna omställningen. Förändringar som gör att konkurrensen mellan företag och branscher hårdnar. Genom att utveckla platsers, kommuners och regioners attraktionskraft kan företagens konkurrenskraft stärkas. Samhällsplaneringen har en viktig roll i detta. Företagen är på flera olika sätt beroende av platsens attraktivitet, men de är också med och aktivt skapar platsen som byggare, beställare och användare.

Utvecklingen av attraktionskraften och därmed företagens konkurrenskraft påverkas positivt av ett samspel och ett aktivt samarbete mellan planerare och näringslivsutvecklare inom olika sektorer och nivåer i samhället. Därför har Boverket och Tillväxtverket tillsammans genomfört programmet ”Samhällsplanering för näringslivsutveckling”. Målet har varit att förbättra förutsättningarna för näringslivsutveckling och hållbar tillväxt på lokal och regional nivå.

Satsningen har involverat många aktörer, framförallt från kommunal och regional nivå, men även andra organisationer och företrädare inom näringslivsutveckling och samhällsplanering. Intresset för programmet har varit stort och flertalet förändringsprocesser har påbörjats och genomförts. Under programperioden har kunskap utvecklats, använts och spridits och via arenor och mötesplatser har en mångfald av aktörer kunnat diskutera och förankra planerings- och utvecklingsfrågor för framtiden.

Arbetet har utförts av en arbetsgrupp som består av Daniel André, Per Stenholm och Jon Resmark (Boverket) samt Daniel Fahlander, Isaac Karlsson och Helena Lindahl (Tillväxtverket). Projektledare har varit Kajetonas Čeginskas (Boverket) och Åsa Bjelkeby samt senare Maria Engström (Tillväxtverket).

Karlskrona, mars 2016

Janna Valik
generaldirektör

Stockholm, mars 2016

Gunilla Nordlöf
generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning	5
Kapitel 1	8
Beskrivning av programmet.....	8
Kapitel 2	12
Genomförande och resultat	12
Kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och metodutveckling	12
Samordning av olika utvecklingsinitiativ.....	14
Arenor för möten och dialoger.....	17
Samverkan med relevanta aktörer	20
Kapitel 3	25
Slutsatser och rekommendationer	25
Nya kunskapsunderlag ger nya perspektiv	25
Nya perspektiv behöver förankras	25
Insikter om ett ömsesidigt beroende stärker det lokala och regionala samspelet.....	26
Nya metoder och arbetssätt tydliggör näringslivsperspektivet.....	26
Rekommendationer	27
Bilaga 1	29
Pilotprojekt	29
Bilaga 2	38
Redogörelse för aktiviteter under programperioden.....	38
Bilaga 3	41
Rapporter, informationsmaterial och trycksaker	41

Sammanfattning

Programmet ”Samhällsplanering för näringslivsutveckling” har haft som övergripande syfte att bidra till ett ökat samspel mellan lokala och regionala aktörer inom fysisk planering och näringslivsutveckling, med målet att stärka förutsättningarna för näringslivsutveckling och hållbar tillväxt. Regeringsuppdraget tydliggör att programmet ska:

- ge de ansvariga aktörerna möjlighet till kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och metodutveckling,
- skapa förutsättningar för lokal och regional samordning,
- skapa dialogarenor och
- bidra till möjligheter för samverkan mellan relevanta aktörer.

Programmet har utformats som ett ramverk där planering, utformning och genomförande gjorts i partnerskap mellan Boverket och Tillväxtverket. Insatserna har grupperats kring två huvudsakliga områden: **arena och kunskap** samt **pilotprojekt**.

Programmet har resulterat i flertalet arbetssätt och metoder för ett stärkt samspel inom och mellan olika förvaltnings-, sektorsgränser och -nivåer. Dessa arbetssätt och metoder kan fler kommuner och regioner inspireras av och vidareutveckla. Till exempel möjligheten att visualisera funktionella samband, s.k. strukturbilder med hjälp av geografiskt finfördelad data eller att använda öppna kreativa möten, så kallade charetter, för att stimulera bredare dialogprocesser.

Programmet har också resulterat i ökad kunskap om näringslivets behov i den fysiska samhällsplaneringen samt hur dessa behov kan tillgodoses. Resultaten har publicerats i olika digitala publikationer, exempelvis ”Satsa på samspel mellan samhällsplanering och näringslivsutveckling (Tillväxtverket, 2014) och antologin ”Tillväxt kräver planering” (Boverket, 2015) samt som innehåll i bloggar och andra sociala medier¹. Utifrån pilotprojekten, nya kunskapsunderlag och erfarenheter från genomförda arenor kan följande slutsatser dras:

- **Nya kunskaper ger nya perspektiv** Programmet har stimulerat framtagandet av ny kunskap som skapar bättre förståelse för mellankommunala eller regionala funktionella samband och nya utvecklingsmöjligheter. Behovet är fortsatt stort av att ta fram kunskapsunderlag, exem-

¹ Materialet bygger på intervjuer med olika representanter från näringslivet om deras behov av och krav på samhällsplaneringen, deras förutsättningar att delta i plan- och andra utvecklingsprocesser samt hur man uppnår bättre samarbete med näringslivet.

pelvis strukturbilder, som visualiserar samband och utvecklingsmöjligheter. I detta arbete kan myndigheter bistå lokala och regionala aktörer både med att ta fram kunskapsunderlagen och tolka resultatet.

- **Nya perspektiv behöver förankras** Förankringen på arenorna i kombination med de nya kunskapsunderlagen underlättar att sätta gemensamma målbilder och utveckla målbilderna till konkreta handlingsplaner. En slutsats är att de framtagna arenorna i programmet har varit en viktig del i utvecklingen av samspelet mellan lokal, regional och nationell nivå. Därför finns det ett behov av att skapa möjligheter för den kommunala och regionala nivån att fortsatt kunna byta erfarenheter.
- **Insikter om ett ömsesidigt beroende stärker det lokala och regionala samspelet** Kunskapsunderlagen och aktörernas möten har stärkt samspelet mellan lokal och regional nivå. Samspelet mellan lokal, regional och nationell nivå behöver fortsatt utvecklas. Detta kan ske genom att bättre integrera olika politikområden med ansvar inom transportsystemet, kollektivtrafiken, bostadsmarknaden och näringslivsutvecklingen och som förbättrar näringslivets utvecklingsmöjligheter.
- **Nya metoder och arbetssätt tydliggör näringslivsperspektivet** Programets arbetssätt och metoder har bidragit till att näringslivets behov bättre har kunnat tillgodoses. Företagen är på flera olika sätt beroende av platsen attraktivitet, men de är också med och aktivt skapar platsen som byggare, beställare och användare av platsen. Det finns även fortsättningsvis ett behov av att lyfta fram näringslivets perspektiv och behov i den fysiska samhällsplaneringen.

Förändringar tar tid och det krävs ett uthålligt, systematiskt arbete för att få till stånd varaktiga resultat. Av det skälet vill Boverket och Tillväxtverket lyfta fram tre rekommendationer.

- Utveckla ett nationellt stöd som skapar förutsättningar för att ta fram fysiska planeringsunderlag som utgår från funktionella samband. Det nationella stödet, fokuserat på myndigheter, regioner och kommuner i samverkan, bör innehålla både finansieringsmöjligheter samt kunskaps- och metodstöd.
- Ta fram kunskap som visar hur megatrender påverkar platsers förutsättningar att stärka näringslivets konkurrenskraft. Kunskap som sedan kan ligga till grund den fysiska planeringen. Myndigheterna vill även vara en samverkanspart i omvandlingen av kunskapen till konkreta projekt som möjliggör för näringslivet att ta tillvara på affärspotentialer som uppstår genom megatrenderna.

- Skapa en permanent myndighetsövergripande nationell arena där olika kompetenser inom samhällsplanering och näringslivsutveckling fortsatt får möjlighet att inspireras och lära av varandra. Möten mellan olika kompetenser och yrkesgrupper möjliggör en ökad förståelse för varandra och för nya insikter som positivt påverkar den plats där företagen utvecklas. Exempelvis är Plattformen för hållbar stadsutveckling en arena där möten mellan samhällsplanering och näringslivsutveckling mer tydligt skulle kunna inrymmas.

Kapitel 1

Beskrivning av programmet

Föreliggande kapitel beskriver regeringsuppdraget som ligger till grund för programmet, programmets finansiering och upplägg utifrån två övergripande områden: arenor och kunskap samt pilotprojekt.

Regeringsuppdraget

Regeringen gav i mars 2013 Boverket i uppdrag, att tillsammans med Tillväxtverket, utforma och genomföra ett program för att stärka förutsättningarna till samspel mellan det lokala och regionala fysiska planeringsarbetet och det lokala och regionala arbetet för näringslivsutveckling och hållbar tillväxt under åren 2013-2015.²

Enligt uppdragsformuleringen ska:

- Programmet ge deltagande aktörer möjlighet till kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och metodutveckling för att öka samspelen mellan hållbart tillväxtarbete och fysisk planering.
- Programmet ska bidra till samordning lokalt och regionalt av olika initiativ som regeringen beslutat om inom ramen för regionalt tillväxtarbete, samhällsplanering samt bostadsförsörjning och byggande. Möjligheter till samordning med Tillväxtverkets uppdrag om större etableringar enligt Sveriges mineralstrategi ska beaktas.
- Programmet ska erbjuda en dialogarena för fysiska planerare och näringslivsutvecklare, företrädesvis från den kommunala sektorn.
- Programmets ska genomföras i samverkan med relevanta aktörer. Det bör ske med bland annat länsstyrelser och aktörer med regionalt tillväxtansvar.
- Programmet ska utformas i dialog med regeringskansliet (Närings- och Socialdepartementet).

² Uppdrag att genomföra ett program för stärkt lokalt och regionalt samspel mellan fysisk planering och näringslivsutveckling 2013-2015, N2013/1492/RT.

Boverket har ansvarat för samordning och delrapportering av uppdraget. Uppdraget har delredovisats³ vid ett tidigare tillfälle och föreliggande rapport utgör slutrapportering av uppdraget. För slutrapporten ansvarar Boverket och Tillväxtverket gemensamt.

Eftersom regeringsuppdraget handlar om att stärka de lokala och regionala förutsättningarna för att utveckla såväl attraktiva boende- och livsmiljöer som att främja näringslivets förutsättningar för en hållbar regional tillväxt, har myndigheterna tillsammans formulerat ett gemensamt mål för uppdraget:

”att främja stärkt lokal och regional attraktionskraft genom ökad samverkan och samspel mellan och inom olika planeringsnivåer och planeringssektorer i samhället.”

Finansiering

Regeringen har avsatt totalt 4 000 000 kronor till programmet under åren 2013-2015. Då uppdraget ingått som en del av ett större programarbete⁴ inom Tillväxtverket beslutade Tillväxtverket att utöka budgeten med totalt 7.1 miljoner kronor. Det innebär att programmet ”Samhällsplanering för näringslivsutveckling” totalt har haft en budget på 11.1 miljoner kronor under perioden 2013-2015.

Programmets målgrupper och utformning

Programmets primära målgrupp har varit kommuner och regionala aktörer med ansvar för det regionala tillväxtarbetet, dels kommunala näringslivsutvecklare, samhällsplanerare, politiker och beslutsfattare och dels regionala RUS-samordnare, näringslivsstrateger, infrastrukturplanerare och samhällsplanerare. Sekundär målgrupp har varit övriga länsstyrelser, SKL, Trafikverket, Trafikanalys och Tillväxtanalys samt universitet och högskolor, Reglab.

Nedan beskrivs de två huvudsakliga områdena, arenor och kunskap samt pilotprojekt, inom vilket programmets insatser har genomförts. Först beskrivs kortfattat programmets arenor, kunskap, kontaktytor och dialogmöjligheter samt kunskapsframtagande. Sedan beskrivs hur aktörer på regional och lokal nivå, via pilotprojekt getts möjligheter att arbeta strategiskt och testa nya metoder och arbetssätt för att stärka samspelet mel-

³ Delrapportering av uppdrag att genomföra ett program för stärkt lokalt och regionalt samspel mellan fysisk planering och näringslivsutveckling 2013-2015, dnr 20133-1610/2013.

⁴ Tillväxtskapande samhällsplanering är Tillväxtverkets operativa verksamhet för kunskapsutveckling, samarbete och utvecklingsprojekt inom området samhällsplanering och näringslivsutveckling. Verksamheten består av två delprogram: ”Samhandling vid stora investeringar” och ”Samhällsplanering för näringslivsutveckling”.

lan olika planeringsnivåer och verksamhetsområden. I kapitel 2 utvecklas de olika insatserna mer ingående och för en mer detaljerad redovisning av programmets insatser hänvisas till bilaga 1-3.

Arenor och kunskap

Ett underliggande antagande som format programmets upplägg har varit att arenor och kunskap är en förutsättning för en utvecklande och lärande relation med omvärlden. En väl fungerande kunskapsspridning inom och över verksamhets- och professionsgränser bidrar till att ansvariga aktörer får en stärkt förståelse för varandras arbetsuppgifter och frågeställningar. Engagemanget ökar och intresset för samverkan och samordning över administrativa och verksamhetsknutna gränser tilltar. Genom tillgången till olika arenor ges praktiker möjligheter till möte och dialog om angelägna planerings- och andra frågeställningar, något som främjar erfarenhetsutbyte och kunskapsöverföring mellan professioner och verksamheter och smörjer samspelet mellan sektorer.

Till följd av detta har programmet lagt stor vikt vid att utforma en kommunikativ plattform för spridandet av kunskap och information, i kombination med aktiva insatser för att främja dialog och samverkan över yrkes- och sektoriella gränser. Därför har programmet inriktats på att utarbeta kunskapsunderlag, tillhandahålla mötesplatser och arenor – både lokalt, regionalt och nationellt – samt fokusera på kunskapsspridning och kunskapsöverföring till berörda aktörer. Programledningen har även valt att använda andra organisationers arenor, (t.ex. Reglab och DAR⁵) för kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Programmets insatser inom området för kunskaps- och erfarenhetsutbytet beskrivs mer i detalj i bilaga 2 och 3.

Pilotprojekt

Genom att nyttja Tillväxtverkets projektmedel för regional utveckling har programmet möjliggjort för kommuner och regionalt utvecklingsansvariga organ att finansiera strategiskt och utvecklingsinriktat arbete i syfte att öka samspelet mellan fysisk planering och näringslivsutveckling samt att utveckla och stärka sitt arbete för tillväxt och attraktivitet. Programutlysningen visade på ett stort intresse och Tillväxtverket hade dialog kring ett 40-tal förfrågningar och idéutkast. Det ställdes krav på projekten att alla skulle genomföras i samverkan mellan kommunal och regional nivå. Ett annat krav som ställdes på projekten var också att integrera arbe-

⁵ Reglab är ett forum för lärande om regional utveckling bestående av representanter för regioner/län, myndigheter och organisationer.

DAR står för Den attraktiva regionen. Projektet syftar till att utarbeta underlag för utvecklingsarbete där frågor om trafik, infrastruktur och miljö står i fokus. Programmet arbetar med ett antal kommunala och regionala aktörer.

tet med samhällsplanering och näringslivsutveckling och möjliggöra för dessa yrkesgrupper att arbeta tillsammans.

Vid ansökningsomgångens stängning, i mitten av september 2013 fanns 25 ansökningar att bereda. Varje pilotprojekt kunde maximalt ansöka om medfinansiering på 500 000 kronor från programmet, något som vissa upplevde för lite och därför valde att återta sin ansökan. Andra upplevde att den totala projektiden på två år var för kort. Pilotprojekten har övergripande fokuserat på att mobilisera och samla aktörer, etablera samarbeten och utveckla metoder som gör det möjligt att framgångsrikt driva strategiska utvecklingsprojekt.

Pilotprojekten har delats in i tre grupper: kommunal, mellankommunal och regionalt inriktning. Totalt beviljades åtta stycken pilotprojekt, vilket motsvarade en medfinansiering på drygt 4 miljoner kronor från programmet. De piloter som utsågs hade kommunal och mellankommunal inriktning. För de regionala aktörerna låg ansökningsomgången dåligt i tid även om intresse fanns.

Våren 2014 öppnades därför en ny ansökningsomgång särskilt riktad mot de regionala aktörerna. Tillväxtverket beviljande totalt 7 regionala pilotprojekt vilket motsvarade en medfinansiering på drygt 3 miljoner kronor. Fyra av pilotprojekten har beviljats förlängning på sina projekt och avslutas sista maj 2016. Sammanlagt har Tillväxtverket medfinansierat 7,1 miljoner kronor till pilotprojekten.

Tillväxtverket och Boverket har erbjudit alla pilotprojekt tillgång till en rad fysiska erfarenhetsträffar, arenor på lokal och regional nivå, tillgång till digitala plattformar för att utbyta erfarenheter **samt besökt 80 procent av pilotprojekten**. Trots detta finns det anledning för respektive myndighet att överväga hur ytterligare insatser och metod- och kunskapsstöd kan möjliggöras för likande projekt att nå sina målsättningar.

För en närmare beskrivning av pilotprojekten hänvisas till bilaga 1.

Kapitel 2

Genomförande och resultat

I kapitlet redogörs för de insatser som gjorts inom programmet. Redovisningen följer uppdragets riktlinjer, det vill säga att ge de deltagande aktörerna möjlighet till erfarenhetsutbyte genom kompetens- och metodutveckling, att bidra till ökad samordning lokalt och regionalt, att erbjuda dialogarenor för fysiska planerare och näringslivsutvecklare samt att bidra till ökad samverkan med relevanta aktörer.

Kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och metodutveckling

Insatserna inom programmet har varit brett upplagda och dels vänt sig specifikt till de medverkande piloterna, dels mer allmänt till programmets målgrupper⁶. Insatserna på programövergripande nivå har utformats för att möta målgruppernas behov av att bredda sina referensramar, ta del av ny kunskap, erhålla stöd i sin omvärldsbevakning, men också för att finna nya arbetssätt och metoder.

Insatserna av informations- och kunskapskaraktär på programövergripande nivå har också riktat sig mot en bredare målgrupp än de direkt deltagande, genom att det framtagna kunskaps- och informationsmaterialet spridits brett. Exempel på detta är de informationskrifter som utarbetats i syfte att stimulera och väcka intresse hos berörda målgrupper.⁷ Boverket

⁶ Se beskrivning av målgrupper under kapitel 1, Programmets målgrupper och utformning.

⁷ ”Tillväxt kräver planering. Satsa på samspelet mellan samhällsplanering och näringslivsutveckling”, Tillväxtverket

”Tillväxt kräver planering. Sex exempel på planering och tillväxtarbete i samverkan”, Boverket.

”Tillväxt kräver planering. En antologi om samverkan i den fysiska planeringen”, Boverket.

”Ansträngande partnerskap: Näringslivet i nordisk stadsplanering”, Nordregio.

<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane->

[ring/nyhetsarkiv/arjeploglyfterblicken.5.727874b114bb71d3df11d3b4.html](http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane-)

<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane->

[ring/nyhetsarkiv/skaraborgsatsarparstruktureratsamarbete.5.727874b114bb71d3df11d3a8.html](http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane-)

<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane->

[ring/nyhetsarkiv/pajalaisnabbsamhallsomvandling.5.79903cbb149772d37f21953.html](http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane-)

och Tillväxtverket har också genomfört insatser för att öka kunskapen om näringslivets behov i samhällsplaneringen, till exempel genom antologin ”Tillväxt kräver planering”⁸ och i det innehåll i sociala och andra medier som bygger på intervjuer med företrädare från näringslivet (”Magasin Tillväxt”, 2016)⁹.

Statistisk analys ger nya perspektiv

”Underlagen baseras till största delen på statistisk analys i form av geokodad rådata som bearbetats, analyserats och presenterats. – Det var spännande att statistiken så tydligt bekräftar att satsningar i infrastruktur ger tillväxt även utanför ”stråket”.

Regionalt dialogseminarium: Jämtlandsstråket.

Gemensamma kunskapsunderlag

”Det handlar om att bygga upp kunskap för att göra det möjligt att samplanera och samordna insatser lokalt och regionalt kopplat till fysisk planering, regional utvecklingsplanering och de regionala tillväxtfrågorna. Det har handlat om att ta fram regionala kartor som belyser viktiga funktionella samband utifrån prioriterade områden som har lyfts fram i den regionala utvecklingsstrategin”.

Region Blekinge

Erfarenheter från pilotprojekten

Fokus hos pilotprojekten har legat på ett ökat erfarenhetsutbyte, så väl inom som mellan kommuner, och mellan kommuner och den regionalt utvecklingsansvariga aktören. Utbytet har framför allt skett mellan näringslivsutvecklare och samhällsplanerare, men i vissa projekt har det deltagit personer med kompetenser från exempelvis kultur och fritid eller ideell sektor. Detta har bidragit till att bredda perspektiven på erfarenhetsutbytet och en ökad kunskap om lokala och regionala förutsättningar.

Genom programmet har pilotprojekten fått praktiska möjligheter till att utveckla och testa olika typer av arbetssätt och metoder för att arbeta med utvecklings- och planeringsfrågor utifrån olika regionala förutsättningar. Metodutvecklingen har varit processinriktad där pilotprojekten har prövat nya former för att skapa levande arbetsmetoder med kontinuerlig dialog, samverkan och återkoppling för att stärka och effektivisera det regionala tillväxtarbetet.

Mer konkret har insatserna inom pilotprojekten exempelvis inneburit kompetensutvecklingsinsatser för kommunala tjänstemän och politiker med fokus på hur verksamhetsplaneringen kan bli mer resultatstyrd och synkroniseras bättre med regionala utvecklingsstrategier. Ytterligare exempel är framtagandet av territoriella analyser eller strukturbilder på platser styrda av funktion istället för administrativa gränser. Underlagen har varierat från bredbandskartläggningar, gestaltungsprogram, SWOT-analyser, trafikutredningar, kartbilder som redovisar fysiska strukturer, kulturmiljöplaner till klimatstrategier.

Kunskapsunderlagen har bidragit till att skapa en grundförståelse för den komplexitet som genomsyrar planeringen och utvecklingsarbete i stort

<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane-ring/nyhetsarkiv/storumangorsigredoforstorainvesteringar.5.79903cbb149772d37f21d67.html>

⁸ Se även kapitel 6,7 och 8 i ”Antologin om tillväxt” där konkreta inblickar ges i hur kommunala samverkansprocesser med privata stadsbyggnadsaktörer kan gå till i praktiken.

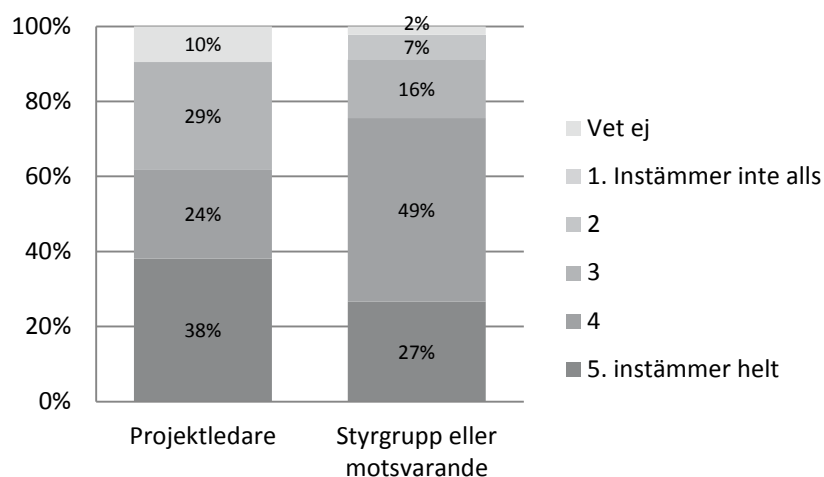
⁹ Materialet bygger på intervjuer med olika representanter från näringslivet om deras behov av och krav på samhällsplaneringen, deras förutsättningar att delta i plan- och andra utvecklingsprocesser samt hur man uppnår bättre samarbete med näringslivet.

samt belyst svårigheterna med att på ett ändamålsenligt sätt få olika nivåer, strategier och mål att docka an till varandra.

Ett viktigt resultat är att pilotprojekten själva har fått identifiera viktiga frågor och tydliggöra kopplingar mellan den fysiska planeringen och strategier för platsens utveckling. Kunskaps- och planeringsunderlagen har fungerat som ögonöppnare, men också skapat realistiska förväntningar hos aktörerna kring potentiella effekter av olika insatser.

I den enkätundersökning som Tillväxtverket har genomfört framgår att insatserna när det gäller kompetens- och metodutveckling har lett till ett ökat erfarenhetsutbyte och samspel mellan det regionala tillväxtarbetet, näringslivsutveckling och fysisk planering (se figur 1).

Figur 1 Andel som anser att projektet bidragit till att utveckla fysisk planering som ett verktyg i det regionala tillväxtarbetet.

Källa: Enkätundersökningar genomförd av Tillväxtverket under 2015.

Samordning av olika utvecklingsinitiativ

Ett led i arbetet på programövergripande nivå har varit att samordna olika utvecklingsinitiativ och därmed ge deltagare i programmet, men även en bredare målgrupp, möjlighet att ta del av kunskap som kan vara av betydelse för deras arbete. Bland annat har programmet samordnat aktiviteter med Reglab. Inom läroprojektet ”Regional fysisk planering”¹⁰ deltog ett 20-tal Reglab-medlemmar tillsammans med Näringsdepartementet och Tillväxtanalys. Läroprojektet byggde vidare på de erfarenheter som gjorts under den tidigare seminarieriet om fysisk planering¹¹. Insatser inom

¹⁰ <http://www.reglab.se/fysiskplanering/wp-content/uploads/2011/09/Projektbeskrivning-Regional-fysisk-planering.pdf>

¹¹ <http://www.reglab.se/fysiskplanering/wp-content/uploads/2011/09/Rapport-Fysisk-planering.pdf>

programmet har även samordnats med ”Den attraktiva regionen”, ett utvecklingsprojekt där Trafikverket, Boverket, SKL samt sex regioner samarbetar. Tillväxtverket och Energimyndigheten finns med i referensgrupp. Gemensamma seminarier och workshops har bland annat genomförts¹². Samordning har även skett med ”Plattformen för hållbar stadsutveckling”, där fem myndigheter inklusive Boverket och Tillväxtverket ingår. Bland annat presenterades resultat av programmet under ett av plattformens möten under hösten 2015¹³.

På programövergripande nivå har samordning av olika utvecklingsinitiativ även skett genom de träffar som Boverket och Tillväxtverket anordnat för projektledarna i pilotprojekten¹⁴, då olika aktörer som arbetar med liknande frågeställningar har fått tillfälle till erfarenhetsutbyte. Vid dessa träffar har projektledarna sammanförts inom både programmet ”Samhällsplanering för näringslivsutveckling” och Tillväxtverkets program, ”Samhandling vid stora investeringar”¹⁵.

Erfarenheter från pilotprojekten

Inom pilotprojekten har insatser genomförts för att samla ihop aktörer, aktiviteter och parallella processinsatser. Syftet har varit att kraftsamla, koordinera olika satsningar och prioriteringar för att uppnå gemensamma mål och utveckla platsens, kommunens eller regionens konkurrenskraft. Insatserna har tagit sig olika uttryck, dels beroende på utgångspunkterna på den plats som pilotprojekten har varit verksamma inom, dels genom vilka konkreta insatser som genomförts av respektive pilotprojekt.

Flera av de kommunala pilotprojekten har arbetat med att stärka integrationen mellan förvaltningarna som arbetar med fysisk planering och med näringslivsutvecklingsfrågor. Integrationen bygger på en bättre förståelse för de synergier som näringslivsutveckling och fysisk planering kan skapa och hur den strategiska kommunala planeringen kan användas som

Samordning genom program för platsutveckling

”Program för platsutveckling är en förlängning av översiktsplanen, där uppsatta mål får ett konkret innehåll och fokuserar på utvecklingen och innehållet i superpunkten Stockholm Väst. Det är i samklang med dessa dokument som målbilden för platsutveckling av Stockholm Väst skapas, men med den regionala kärnan i fokus. Program för platsutveckling syftar till att ge stöd och hjälp i att få tillgång till idéer om på vilket sätt man kan bidra till målbilden”.

Järfälla kommun

¹² DAR: s höstkonferens 27/11 2013, Stockholm, Workshop DAR 9/6 2015, Stockholm, DAR: s höstkonferens 25/11 2015, Stockholm.

¹³ Plattform för hållbar stadsutveckling, plattformsmöte nummer 4 tema ekonomiska förutsättningar 12/11, Malmö

¹⁴ Startmöte för pilotprojekten, 5 november 2014, Stockholm. Projektledarträff 2, 9 april 2014, Stockholm. Projektledarträff 3, 22-23 oktober 2014, Stockholm och Projektledarträff 4, 14 april 2015, Östersund.

¹⁵ Mer information om programmet ”Samhandling vid stora investeringar” finns på Tillväxtverkets sida,

<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/regionalutveckling/tillvaxskapandesamhallsplanering/samhandlingvidstoraainvesteringar.4.5a5c099513972cd7fea346ce.html>

ett innovativt och offensivt verktyg i kommunens utveckling¹⁶. Några av pilotprojekten visar också att en bättre intern samordning även har haft positiva effekter externt. Genom en ökad samordning har kommunen visat upp sig som en och samma organisation och det externa förtroendet har ökat.

Rådslag ger upphov till kunskap och konsensus

”Utöver löpande möten i arbetsgruppen har tre rådslag hållits och en slutkonferens genomförts. Därigenom har kunskapen ökat kring den funktionella arbetsmarknadsregionen, infrastruktur, innovationsfrågor och attraktivitet i allmänhet. Kunskapen om att kommunerna kan komplettera varandra istället för att konkurrera har accepterats och brett ut sig bland alla involverade i arbetet. Politikerna har varit nöjda med diskussionerna på rådslagen.
Kristianstad kommun

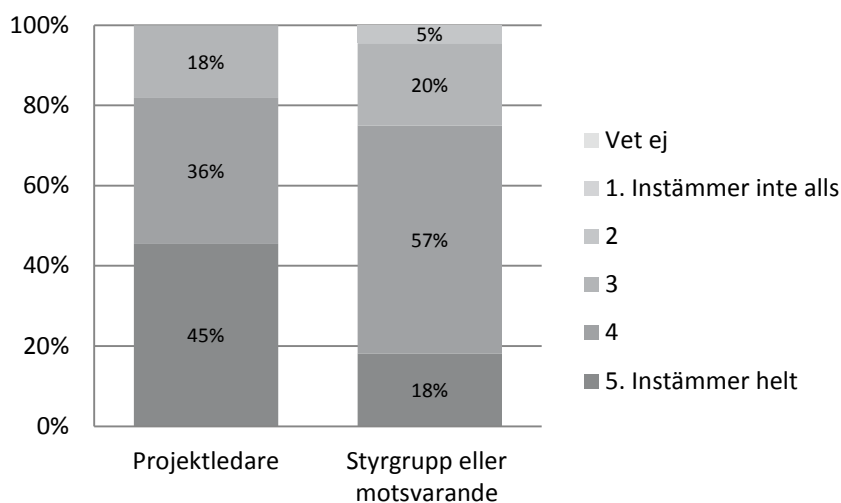
Inom regionala och mellankommunala pilotprojekt har aktiviteter genomförts så att politiker och tjänstemän från medverkande kommuner och regioner kunnat träffas och diskutera gemensamma frågor över kommungränserna. Flera pilotprojekt vittnar om att det har varit en utmaning att hitta strukturer och former för sådana samtal.

En viktig grund för en förbättrad samordning mellan och inom kommuner samt mellan den lokala och den regionala nivån är att de genomförda aktiviteterna i projekten också har uppmärksammat och åtgärdat brister i samverkan och samsyn. Bristerna handlar exempelvis om kulturkrockar eller bristfällig kommunikation, exempelvis mellan olika förvaltningar, mellan den kommunala organisationen och näringslivsföreträdare eller skepsis till myndigheter som i alltför hög grad verkar utifrån en byråkratisk stuprörsorganisation.

I många fall handlar åtgärderna för åtgärda bristerna om att möjliggöra tillitsskapande processer och om att skapa ett klimat i processerna där det går att ”locka fram” både de frågor som finns på de olika aktörernas agendor, men också att tydliggöra frågor där förvaltningar kan ha både motstående intressen och olika planeringshorisonter. Även om brister i samverkan och samsyn har uppmärksamrats, vittnar projektledarna och styrgruppsmedlemmarna om att pilotprojekten har bidragit till att föra olika nivåer och sektorsområden närmare varandra, vilket bekräftas av Tillväxtverkets genomförda enkätundersökningar (figur 2).

¹⁶ Ett intressant och extremt exempel på nydanande planering och involvering av olika aktörer ges i kapitel 8, ”Samverkan vid Kirunaflytten”, i antologin ”Tillväxt kräver planering – En antologi om samverkan i den fysiska planeringen”.

Figur 2 Andel som anser att projektet har lett till förbättrad samverkan mellan olika sektorer.

Källa: Enkätundersökningar genomförd av Tillväxtverket under 2015.

Arenor för möten och dialoger

Skapandet av nya eller utvecklandet av befintliga dialogarenor för fysiska planerare och näringslivsutvecklare har varit centralt i programmet. Genom arenor för möten, har ansvariga aktörer beretts möjlighet till en konstruktiv diskussion om angelägna frågor av sektorsövergripande logik. Olika perspektiv har kunnat brytas mot varandra och stimulerat aktörerna till fördjupad förståelse om varandras frågeställningar. I förlängningen kan det leda till ett ökat samförstånd och en gemensam referensram för fortsatt utvecklingsarbete. Arenaarbetet har därför fungerat som en katalysator för igångsättandet av lokala och regionala förändringsprocesser som kan fortlöpa efter programmets avslut.

På programövergripande nivå har myndigheternas aktiviteter, som manifesterats i två nationella konferenser, varit av vikt för att sätta agendan och lyfta fram betydelsen av ett starkt samband mellan fysisk planering och tillväxtarbetet. Startkonferensen avhölls den 5 november 2013. Konferensen vände sig till tjänstemän inom samhällsplanering, näringslivsutveckling/regional utveckling samt politiker på lokal och regional nivå.

Konferensen fokuserade på **varför** ett starkt samspel är viktigt och presenterade ett antal inspirerande exempel på kommunala samarbeten och regionala initiativ. Utvärderingen av konferensen visade att cirka 90 procent av deltagarna (svarsfrekvens 64 procent) var nöjda med konferensens innehåll och att det inspirerade dem att arbeta för att stärka sambanden mellan den fysiska planeringen och näringslivsutveckling.

Slutkonferensen hölls den 27 januari 2016. Konferensen hade tre tematiska områden; värdeskapande samverkansprocesser, planera för innovativa platser samt framtidens samhällsplanerare och fokuserade på *hur* ett stärkt samspel kan utvecklas. Utvärderingen av konferensen visade att 82 procent av deltagarna (svarsfrekvens 52 procent) menade att konferensens innehåll gav dem fortsatt inspiration att arbeta med att stärka banden mellan den fysiska planeringen och näringslivsutveckling.

Regionalt har insatserna fokuserat på tillhandahållandet av regionala dialogforum på olika håll i landet, där aktiviteterna syftat till stärkt mobilisering och förbättrade förutsättningar till samverkan lokalt och regionalt. Syftet med dialogerna har varit att främja viktiga regionala utvecklingsprocesser och skapa ett engagemang där delaktighet och samarbete, samtal och kunskapsutbyte, men också inspiration och nya infallsvinklar ska ge fortsatt skjuts till arbetet för samordning och utvecklingskraft i regionen. Dagordningen till de regionala dialogarenorna har styrts av de prioriteringar som regionerna själva gjort, men i samklang med programmets övergripande syfte och mål.

Sammanlagt fyra regionala dialogforum har genomförts på olika platser i landet:

- 26 november 2014 i Göteborg handlade om att identifiera gemensamma utmaningar och utveckla samverkan utifrån en konkret planeringsuppgift utifrån samhällsbyggnadsprojektet Götalandsbanan¹⁷
- 31 mars i Linköping handlade diskussionerna om utmaningarna att få kommunerna i länet att se sig själva som en del i regionen och samverka¹⁸
- 1 april i Östersund behandlade seminariet förutsättningarna för att stärka den gemensamma arbetsmarknadsregionen genom olika utvecklingsåtgärder längs transportstråket Åre-Krokom-Östersund¹⁹

¹⁷ <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane-ring/nyhetsarkiv/samordningarnyckelordet.5.63d855b314a67290039eddb8.html>
[http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane-](http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane-ring/nyhetsarkiv/vastsvetigeladdarforgotalandsbanan.5.63d855b314a67290039edcca.html)

¹⁸ <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane-ring/nyhetsarkiv/regionostergotlandkraftsamlarforettkonkurrenskraftigtvaringsliv.5.dc469ed14d82e6e120aa595.html>

- 12 maj i Eslöv diskuterades hur social hållbarhet kan inkluderas i samhällsplaneringen. I dialogen uppmärksammades bl.a. hur innovationsprocesser som fokuserar på social hållbarhet kan bidra till att frigöra stora värden²⁰.

Målbild – Region Gävleborg

"Politiker, näringsliv, organisationer och föreningar som pratat ihop sig om sina framtidsvisioner för ett livskraftigt Gävleborg. Till målbildsdagen hade ytterligare deltagare bjudits in och på plats fanns närmare 700 personer som alla aktivt deltog i arbetet. Dialoger fyllda av idéer om vad och hur vårt framtida samhälle skulle kunna presenteras om 15 år processades fram".
Region Gävleborg

Erfarenheter från pilotprojekten

Pilotprojekten har skapat ett stort antal olika lokala och regionala arenor med varierande syfte. Huvudsyftet har varit att skapa möjligheter olika kompetenser och erfarenheter att mötas. Utmaningen är ofta att ha en organiserad mottagarkapacitet hos den part som bjuder in nya deltagare. Att utveckla och skapa arenor är resurskrävande vilket flera av pilotprojekten uppmärksammat. Det har lett till att projekten i viss omfattning strävat efter att använda befintliga arenor, snarare än att bygga upp nya.

Exempelvis har pilotprojektens frågeställningar diskuterats i redan etablerade mötesgrupper där exempelvis flera olika kommunförvaltningar redan ingår. I andra fall har projekten valt att använda externa arenor, exempelvis genom att besöka kommunerna inom en region och använda deras mötesgrupper för dialog kring projektfrågorna. För att vara tidseffektiva har pilotprojekten också använt resorna till och från externa konferenser och seminarier för dialog och diskussion.

Arenorna bidrar även till fastställande av gemensamma målbilder och värdegrunder. Deltagarna får ökad kunskap, förståelse och acceptans för hur bland annat hur kommuner inom en region kan komplettera varandra istället för att konkurrera samt hur potentiella intressekonflikter kan identifieras. Kunskapen innebär både att de lokala aktörerna har fått större insikt i kommunens roll och möjligheter i det regionala perspektivet och att de regionala aktörerna får bättre förståelse för kommunernas förutsättningar att delta i ett regionalt utvecklingsarbete.

Arenorna har även en viktig funktion i att synliggöra förankring och resurstilldelning, liksom hur det långsiktiga arbetet med att implementera nya arbetsmetoder ska genomföras. Resultaten från pilotprojekten visar att arenorna är viktiga som både öppna diskussionstillfällen, och som be-

¹⁹ <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane-ring/nyhetsarkiv/tillvaxtjamtlandsstraketgynnarhelregionen.5.dc469ed14d82e6e120a3d6c.html>

²⁰ <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplane-ring/nyhetsarkiv/socialhallbarhetarmaletforstadsutvecklingeniskane.5.dc469ed14d82e6e120a25bf.html>

Bussresa som arena

”En resa i september till konferensen 250 möjligheter i Jönköping var ett tillfälle som utnyttjades till samtal och dialog. Tjänstemän och förtroendevalda från både kommuner och regioners olika förvaltningar bjöds in. Totalt medverkade 32 personer på den gränsöverskridande utvecklingsresan. Samtliga kommuner var representerade. Att vi åkte buss tillsammans innebar att vi kunde utnyttja restiden till samtal och diskussion. På resan tillbaka samlades reflektioner in. De synpunkter och reflektioner som samlades in bearbetades till en rapport.

Region Halland

slutsfattande organ. Det behövs tydlighet i vad syfte och mål är vid varje enskilt tillfälle.

Avslutningsvis konstateras att behovet och intresset av att träffas och diskutera tvärsektoriella frågor är stort. Arenorna har utgjort viktiga avstämningpunkter och hålltider i pilotprojekten. Det är påtagligt att det finns behov av både regionala och lokala arenor, men också nationella forum som kan användas för diskussioner, kunskapsuppbyggnad, erfarenhetsutbyte och nätverkande.

Samverkan med relevanta aktörer

Enligt uppdraget ska programmet bidra till att samverkan sker med relevanta aktörer, bland annat länsstyrelser och aktörer med regionalt tillväxtansvar. Samverkansinitiativen på både programövergripande och pilotprojektnivå har skett i olika konstellationer och bidragit till att programmet har fått en ökad legitimitet och samtidigt orienteras mot aktuella regionala och lokala frågor och planeringsutmaningar.

På en programövergripande nivå har till exempel Nordregio och Tillväxtanalys bidragit med analyser och underlagsmaterial till stöd för programmets aktörer. Ett exempel på detta är det seminarium om hur globala värdekedjor påverkar näringslivet, som Tillväxtverket anordnade tillsammans med Tillväxtanalys.

Kopplat till detta seminarium tog Tillväxtanalys fram en promemoria²¹ och under seminariet presenterade Stockholms läns landsting²² hur de arbetar med fysisk planering och näringslivsutveckling. Under seminariet bjöd också Tillväxtverket och Boverket in regionala aktörer att gemensamt genomföra ett antal regionala seminarier, vilka presenteras i föreliggande rapportens avsnitt om ”Arenor för möten och dialoger”.

Tillväxtanalys och Nordregio har även deltagit vid erfarenhetsträffar för projektledare, där rapporterna ”Samverkan inom ramen för flernivåstyrning”²³, samt ”Ansträngande partnerskap: näringslivet i Nordisk stadsplanering”²⁴ presenterats och diskuterats.

²¹ ”En internationell utblick kring hur globala värdekedjor påverkar näringslivet i svenska regioner” (mer information finns på Tillväxtverkets hemsida)

<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/regonalutveckling/tillvaxtskapandesamhallsplanering/nyhetsarkiv/rapportfranseminariettillvaxtkraver>

²² Tillväxt- och regionplaneförvaltningen inom Stockholms läns landsting

²³ Samverkan inom ramen för flernivåstyrning, ”Tillväxtanalys”, PM 2014:09

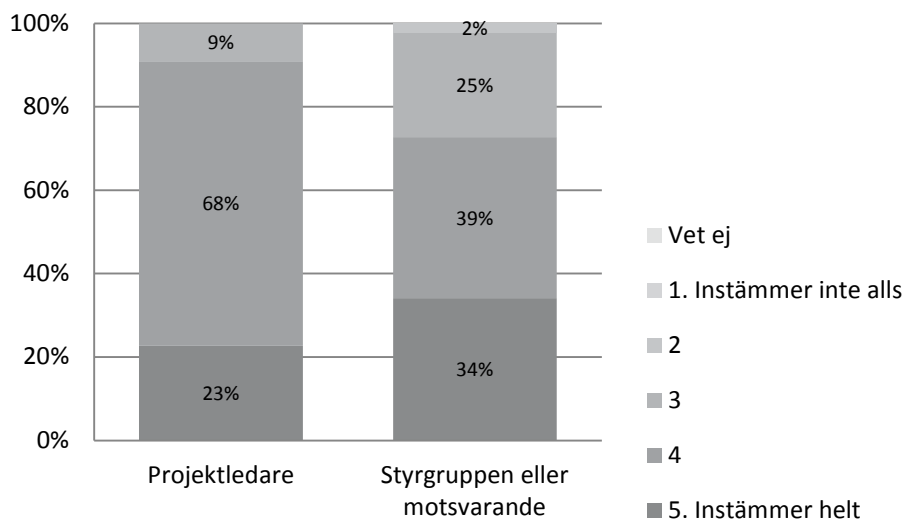
²⁴ ”Ansträngande partnerskap: näringslivet i Nordisk stadsplanering”, Nordregio, 2015

Boverket och Tillväxtverket har också löpande under programmets genomförande medverkat i olika konferenser och initiativ som tagits av aktörer på regional och lokal nivå.²⁵

Erfarenheter från pilotprojekten

Pilotprojekten har, som tidigare nämnts, samverkat med en rad olika aktörer. Figur 3 visar att en stor andel av projektledarna och styrgruppsmedlemmar anser att projekten har bidragit till en ökad samverkan över olika administrativa gränser. Vid en mer detaljerad genomgång framkommer att samverkan har förekommit med näringslivet, olika offentliga aktörer, medborgare och ideell sektor. Utbytet mellan aktörer vad gäller kunskap, erfarenheter och olika perspektiv har varit en naturlig del i arbetet som pilotprojekten har bedrivit.

Figur 3 Andel som anser att projekten har förbättrat samverkan mellan olika administrativa gränser.

Charette som samverkansmetod

"Charette är en metodik som kombinerar kreativa arbetsmöten med Öppet-hus möten och workshops för allmänheten. En planeringsprocess som bygger på alla deltagares kunskap och vilja för att skapa och stå bakom en realistisk gemensam plan. De medverkande aktörerna har av naturliga har skäl olika ståndpunkter. Dessa ska kommuniceras öppet för att nå en gemensam lösning som alla kan ställa sig bakom vid mötets slut. Ingen part kan ensam realisera sin vision, samverkan är ett måste för att nå dit".
Länsstyrelsen Västmanlands län

Källa: Enkätundersökningar genomförd av Tillväxtverket under 2015.

Samverkan med de för pilotprojekten relevanta aktörerna har ägt rum i olika former, till exempel deltagande i projektens styrgrupper, arbetsgrupper och referensgrupper. Deltagande offentliga aktörer har framförallt varit kommuner, regionalt utvecklingsansvariga, länsstyrelsen och andra nationella myndigheter. Särskilt Trafikverket har varit en återkom-

²⁵ Exempelvis: 2014-11-05-06, Reglab: s årskonferens, Örebro.

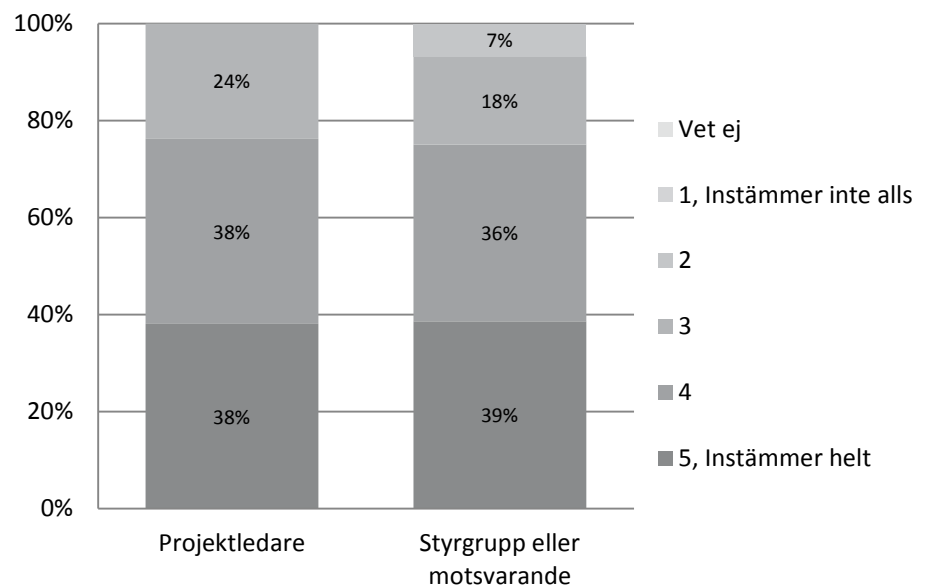
2014-12-17 Region Västerbottens kick-off konferens för projektet "Strukturer för tillväxtarbete med rumsliga perspektiv".

28-01-2015 Konferensen "Hållbar samhällsplanering – vägar till tillväxt", Skaraborgs kommunalförbund. <http://www.skaraborg.se/globalassets/strukturbild/skissbok-skaraborg-131007-kopia.pdf>

mande aktör, vilket kan förklaras med att långsiktig planering av olika transportsystem har varit ett ofta återkommande tema i många av pilotprojekten.

Tongivande aktörer har varit intelligande kommuner och regioner, intresseorganisationer, medborgare och representanter från olika föreningar och byalag. Även samverkan med akademien har varit förekommande, framförallt i samband med framtagandet av kunskapsunderlag och genomförande av följeforskning. Även Tillväxtanalys har varit med i ett av pilotprojekten när det gäller framtagandet av kunskapsunderlag. Att pilotprojekten har varit lyckosamma när det gäller att stärka samverkan med relevanta aktörer bekräftas i figur 4.

Figur 4 Andel som anser att projekten har genererat nya samverkansformer och arbetsmetoder.

Källa: Enkätundersökningar genomförd av Tillväxtverket under 2015.

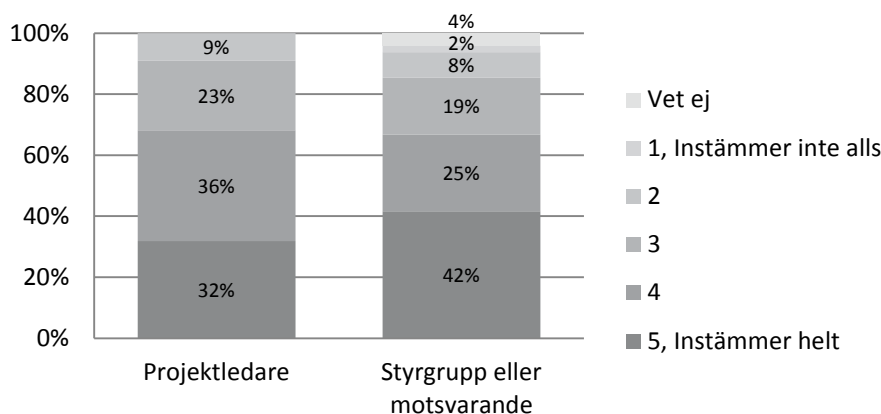
Samverkan med näringslivet²⁶ har varit framträdande i nästan alla projekt. Deltagandet från näringslivet handlar dels om att komma med konkreta inspel och dels om att utgöra en strategisk part när det gäller övergripande frågor kopplade till pilotprojekten. När det gäller konkreta inspel handlar det om att näringslivet har varit en part i omvandlingen eller utvecklingen av ett centrum eller stadsdel, det vill säga konkreta insatser i pilotprojekten. När det gäller övergripande frågor handlar det om att nä-

²⁶ Se även kapitel 6,7 och 8 i "Antologin om tillväxt" där konkreta inblickar ges i hur kommunala samverkansprocesser med privata stadsbyggnadsaktörer kan gå till i praktiken.

ringslivet har varit en part i strategiska dialoger kopplade till pilotprojekten, vilket har bidragit till att ny kunskap om näringslivets behov har genererats inom projekten (se figur 5).

Ett exempel på när näringslivets behov har uppmärksammats i en större funktionell kontext finns i Värmland. Där samarbetar exempelvis kommunerna Forshaga, Grums, Hammarö, Karlstad och Kil inom etableringar, kommunikationer och marknadsföring för att Karlstadsregionen ska växa och utvecklas. En samverkan som utifrån näringslivets efterfrågan har till exempel genererat kommungemensamma företagsregister och markregister.

Figur 5 Andel som anser att ny kunskap om näringslivets behov i den fysiska planeringen har genererats inom projektet.

Källa: Enkätundersökningar genomförd av Tillväxtverket under 2015.

Trots den goda uppslutningen inom pilotprojekten gällande deltagande från en bredd av olika aktörer har flertalet pilotprojekt lyft att det har varit en utmaning att involvera vissa aktörer, bland annat näringslivet och vissa grupper av medborgare.²⁷ Gällande näringslivet har svårigheten ofta handlat om att tiden utgör en begränsning, och således uppstår en kostnad för dem. Bland medborgare handlar det om grupper som inte normalt engagerar sig i utvecklings- och planeringsfrågor. Näringslivets deltagande har exempelvis stimulerats genom att anordna möten eller mingelträffar på andra tider än de normala arbetstiderna. För att få bredare medborgardeltagande har pilotprojekten använt andra kanaler och forum där dessa grupper lättare kan nås.

²⁷ Se kapitel 3, "Planerarens roll i förändring", i ovan anförda antologi för ett resonemang om de utmaningar av olika karaktär som den kommunala organisationen och dess tjänstemän behöver vara medvetna om och hantera för att kunna dra verklig nytta av samverkan med näringslivet.

Projektledarens utmaning: att nå många

"- vi började jobba uppsökande istället, dels med närvaro och information i samband med andra föreningsmöten, del med enkätundersökningar både digitala och i pappersform, bland annat mötte vi tågpendlare vid stationen och på tågen. För att nå grupper som vi i vanliga fall inte når genom den mer traditionella kommunala informationsmöten tog vi kontakt med integrationsenheten och besökte lektioner för nyanlända, ett annat var att knyta kontakt med yngre tjejer som bidrog till att starta ett ungdomsråd. Vi såg även till att bli inbjudna till företagsföreningar som i sin tur bildade ett företagsråd"

Ockelbo Kommun

Resultaten har varit lyckade och både näringslivets och medborgares synpunkter har hjälpt pilotprojekten med ytterligare perspektiv och erfarenheter. I vissa fall menar piloterna att ett plats- och funktionsbaserat arbetssätt har "tvingat" fram ett ökat samspel, eftersom olika aktörer som bedriver verksamhet på samma plats i många fall måste samarbeta över administrativa gränser för att komma framåt.

Kapitel 3

Slutsatser och rekommendationer

I detta kapitel presenteras slutsatser och rekommendationer för det fortsatta arbetet med att stärka samspelet mellan fysisk samhällsplanering och näringslivsutveckling, med målsättningen att stärka näringslivets konkurrenskraft.

Nya kunskapsunderlag ger nya perspektiv

Programmet har stimulerat framtagandet av ny kunskap. Det har bland annat handlat om kunskapsunderlag som baseras på kartor och som visualiserar geografisk information. Kartor skapar en bättre förståelse för mellankommunala eller regionala samband och utvecklingsmöjligheter. Genom att visa ett område eller en plats utan att beakta administrativa gränser har helt nya diskussioner uppstått. Flera pilotprojekt framhåller hur nya kunskapsunderlag baserade på till exempel företagets lokalisering, besöksnäringens utveckling, pendlingsrörelser och var nya bostadsområden planeras, har medfört att nya perspektiv och insikter vuxit fram bland deltagande aktörer.

Tillväxtverket och Boverket har deltagit och medverkat på regionala arenor och bevittnat vilken effekt de nya kunskapsunderlagen har på diskussionerna. Framförallt vänds samtalen till att handla om att se vilka nya möjligheter för utveckling det finns på platsen eller i regionen. Möjligheten att utarbeta gemensamma kunskapsunderlag och tiden till att förstå dessa är a och o för att ett stärkt samspel ska komma till stånd. Kunskapen skapar nya perspektiv på hur utvecklingsarbete kan bedrivas på platsen, i kommunen eller regionen. Det finns ett fortsatt behov av att ta fram denna typ av kunskapsunderlag, exempelvis strukturbilder, som visualiserar utvecklingsmöjligheter och kompletterar befintliga analyser för ett område. I detta arbete kan myndigheter bistå lokala och regionala aktörer med att såväl ta fram kunskapsunderlag som att vara med och tolka resultatet av den här typen av kunskap.

Nya perspektiv behöver förankras

När kunskapsunderlagen presenteras och diskuteras börjar den reella förändringen. När flera aktörer får förståelse eller insikt utifrån ett nytt kunskapsmaterial kan också andra utvecklingsinsatser som förstärker ett utvecklingsarbete startas eller samordnas med de nya insikterna.

Arenorna har utgjort en möjlighet för pilotprojekten att förankra nya perspektiv och insikter. Detta har skapat legitimitet för arbetet, men också möjliggjort fortsatta satsningar. Det har visat sig särskilt angeläget med politikernas närvaro då de pekats ut som avgörande gällande förankring och legitimitet för att driva utvecklingsprocesserna vidare. Kunskapsunderlagen och förankringen underlättar att sätta gemensamma målbilder och utveckla dem till konkreta handlingsplaner.

En slutsats utifrån arbetet är att framtagna arenor även har varit en viktig del i utvecklingen av samspelet mellan lokal, regional och nationell nivå. Det finns ett fortsatt behov av att på nationell nivå skapa möjligheter för näringslivsutvecklare och fysiska planerare inom kommuner och regioner att kunna byta erfarenheter och dela kunskaper. Där goda exempel på flernivåsamverkan och sektorssamordning lyfts fram och ger deltagande aktörer inspiration till att fortsätta utveckla arbetssätt och metoder för ett effektivare lokalt och regionalt tillväxtarbete.

Insikter om ett ömsesidigt beroende stärker det lokala och regionala samspelet

Programmet har gett ökade insikter i att beroendet mellan kommuner och regioner är stort, att en enskild aktör inte på egen hand kan lösa nuvarande eller framtida utmaningar för att uppnå utvecklingspotentialen för platsen, kommunen eller regionen.

Det är också tydligt att medvetenheten ökat om att administrativa gränser och sektorsgränser inte bör utgöra hinder för människors rörelse inom större funktionella regioner eller hinder för näringslivets utveckling. Det är viktigt att arbetet med ett stärkt samspel inte tappar fart utan fortsätter utvecklas genom att bättre integrera olika politikområden med ansvar inom transportsystemet, kollektivtrafiken, bostadsmarknaden och näringslivsutvecklingen.

Nya metoder och arbetssätt tydliggör näringslivsperspektivet

Genom programmets kunskapsinsatser och pilotprojektens möjligheter att operativt pröva nya arbetssätt och metoder har näringslivets perspektiv och behov bättre lyfts fram i samhällsplaneringen. Förutom att företag blir allt mer beroende av de förutsättningar som finns på platsen exempelvis näringslivsklimatet, tillgången på efterfrågad arbetskraft och transportsystemets utformning och funktion så är också företag i stor omfattning tillsammans med offentliga aktörer med och initierar och genomför insatser som förändrar och utvecklar den fysiska miljön. Näringslivet är således en betydande aktör i arbetet med att stärka den regionala attrakti-

viteten. Det är därför angeläget att fortsätta lyfta fram näringslivets perspektiv och behov i den fysiska samhällsplaneringen.

Rekommendationer

Utifrån slutsatserna ovan lämnar Boverket och Tillväxtverket tre rekommendationer för det fortsatta arbetet med ett stärkt lokalt och regionalt samspel mellan fysisk samhällsplanering och näringslivsutveckling.

- Utveckla ett nationellt stöd för framtagande av fysiska planeringsunderlag som utgår från funktionella samband.
- Ta fram kunskap som visar hur megatrender påverkar platsers förutsättningar att stärka näringslivets konkurrenskraft.
- Skapa en permanent nationell arena där olika kompetenser inom samhällsplanering och näringslivsutveckling fortsatt får möjlighet att inspireras och lära av varandra.

Fysiska planeringsunderlag – stärker det regionala tillväxtarbetet

Det har blivit tydligt att fysiska planeringsunderlag kopplade till de regionala utvecklingsstrategierna fyller en viktig funktion för att stärka det regionala tillväxtarbetet. Planeringsunderlag som kan vara ett stöd i kommunernas översiktliga planering. Genom att utgå från funktionaliteten kan samarbetet mellan berörda kommuner och regionen utvecklas snabbare då arbetet möter upp ett reellt behov av att underlätta vardagen för företag och människor. Att starta processen med att stärka kunskapen om funktionella regioner är således ett bra första steg, för att sedan gå vidare i arbetet med att utarbeta en fysisk plan för ett större geografiskt område.

Av den anledningen behöver ett nationellt stöd utvecklas som skapar förutsättningar för regioner och kommuner att i samverkan ta fram data, analysera, visualisera, tolka resultatet och processleda förankringsarbetet. För det behövs både ytterligare finansiering och ett nationellt myndighetsövergripande kunskaps- och metodstöd.

Tillämpning av kunskap – myndigheterna kan utgöra ett stöd

Omvandlingskraften och förnyelsehastigheten av näringslivet kommer att öka. I och med den förändringskraft som finns i megatrenderna globalisering, digitalisering och grön omställning kommer förmodligen samhället helt att förändras. Det har blivit tydligt att det finns ett behov av att förstå dessa förändringsprocesser än bättre, framförallt när det gäller hur

dessa påverka platsers, kommuners och regioners förutsättningar att utvecklas.

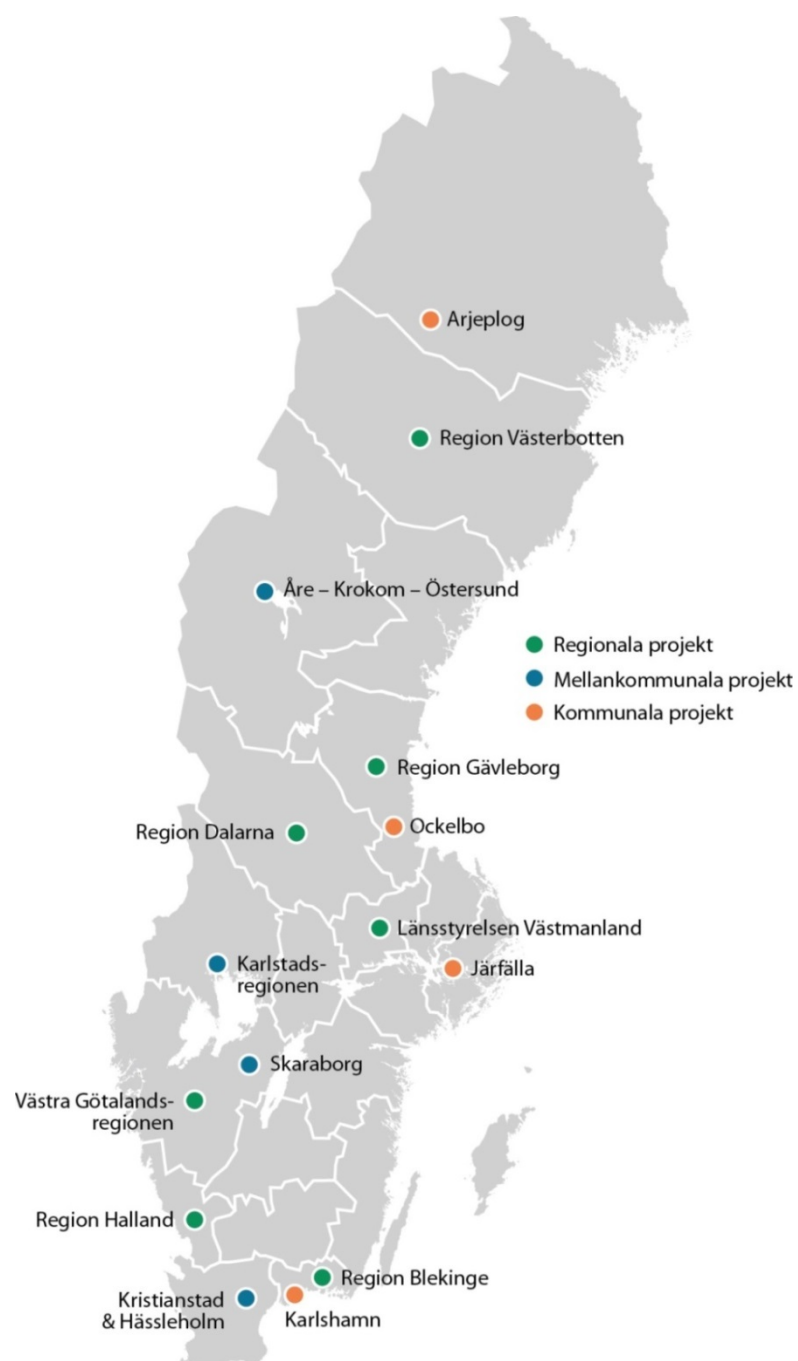
Kunskap behöver utvecklas på nationell nivå som visar på hur förändringar i näringslivet påverkar platser, kommuner och regioner. Kunskap som sedan kan ligga till grund för hur platser, kommuner och regioner utvecklar sin fysiska planering. Myndigheterna bör också vara en samverkanspart i tillämpningen av kunskapen. Det kan handla om utvecklingsprojekt som möjliggör för näringslivet att ta tillvara på affärspotentialer som uppstår genom globaliseringen, digitaliseringen och den gröna omställningen.

Möten stimulerar samspel – möjliggör för detta i större omfattning

Möten mellan olika kompetenser och yrkesgrupper möjliggör för nya insikter och kunskap. Att fortsätta stödja erfarenhetsutbyte och lärande mellan samhällsplanerare och näringslivsutvecklare på lokal och regional nivå anser Tillväxtverket och Boverket vara centralt. En sektorsövergripande nationell arena bör därför permanentas där de olika kompetenserna fortsatt får möjlighet att inspireras och lära av varandra. Plattformen för hållbar stadsutveckling är ett gott exempel på denna typ av myndighetsgemensam arena.

Bilaga 1

Pilotprojekt

Källa: Tillväxtverket

Aktörer som ansökt om och beviljats medel för att genomföra pilotprojekt har varit kommuner och regionalt tillväxtansvariga aktörer som regionförbund och regioner. Genom projektverksamheten har det funnits möjlighet för aktörerna att tänka till och planera för vilken typ av insatser som de vill genomföra grundad i en analys av den egna situationen, styrkor, möjligheter, svagheter och hot. Pilotprojektens inriktning och problemformulering säger en hel del om nuläget avseende samverkan i den svenska planeringspraktiken.

I det följande ges en kort summering av respektive pilotprojekt.

Planering för attraktiv livsmiljö och kreativ tillväxt

Projektägare: Arjeplogs kommun

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 500 000 kr

Syfte: En positiv befolknings- och näringslivsutveckling i Arjeplog.

Mål: En strategisk, utvecklingsinriktad samhällsplanering som harmonierar med den regionala utvecklingsstrategin i Norrbottens län.

Metod: Strategisk samverkan, ta fram smarta planeringsunderlag, hitta innovativa arbetsmetoder för brett deltagande och öka kunskapen om planering och tillväxt.

Projektresultat: Kommunens målstyrningsmodell, verksamhets- och ekonomiska planering stämmer överens med lokal och regional utvecklingsstrategi. Former för dialog och samverkan om lokal utveckling och tillväxt har utvecklats.

Tillväxtorienterad samhällsutveckling i Karlshamn

Projektägare: Karlshamns kommun

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 430 026 kr

Syfte: Effektivare planläggnings- och exploateringsprocess.

Mål: Att använda kommunens samlade kompetens i nära dialog med externa parter.

Metod: Ett projektbaserat arbetssätt där verksamheter och medborgare involveras tidigt i processen.

Projektresultat: Berörda kommunala enheter, myndigheter och näringsliv har kopplats in tidigare i planprocessen. Utveckling av dialogmöten i tidigt skede, bland annat har nya sociala kanaler och medier använts för att nå ut till externa parter.

Framtidens centrum i Ockelbo

Projektägare: Ockelbo kommun

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 500 000 kr

Syfte: Ett attraktivt och funktionellt centrum som gör det möjligt för handeln i Ockelbo att utvecklas.

Mål: Ockelbo centrum upplevs som trivsamt och välkomnande, det finns fler butiker och befintlig handel har ökat sin omsättning.

Metod: Involvera företagare, fastighetsägare, politiker, medborgare och tjänstemän för att ta fram ett förslag på hur centrum kan utvecklas.

Projektresultat: En ny detaljplan över centrum och en skiss över torget där utformningen baseras på idébanken. Nya dialogmetoder har utvecklats och projektet har också lett till utökat samarbete mellan kommunens näringslivsenhet, tekniska enheten och planförvaltningen.

Program för platsutveckling

Projektägare: Järfälla kommun

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 500 000 kr

Syfte: Utveckla en ny regional stadskärna med utgångspunkt från en ny tunnelbanestation i Barkarby.

Mål: Ett levande urbant centrum med plats för mötesplatser, bostäder och arbetsplatser.

Metod: Platsutveckling som verktyg för att levandegöra en plats, aktivera människor och bjuda in till samarbeten.

Projektresultat: Program för Platsutveckling Stockholm Väst med målbild och verktyg för praktisk platsutveckling. Fyra workshoppar – tre externa och en för samtliga ledare i kommunen – med totalt runt 300 deltagare. Nätverk och mötesplatser har etablerats där platsens identitet och

innehåll kan utvecklas och kommuniceras i bred dialog med både nya och gamla aktörer.

Samhällsplanering för hållbar näringslivsutveckling i Åre-Krokom-Östersund

Projektägare: Region Jämtland Härjedalen

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 400 000 kr + 215 000 kr förlängt projekt

Syfte: Utveckla det tillväxt- och boendeattraktiva stråket längs Mittbanan och väg E14 mellan Åre och Östersund.

Mål: Skapa en regional arbetsmarknadsregion med hjälp av effektiv och hållbar arbetspendling mellan orterna i de södra delarna av kommunerna Åre, Krokom och Östersund.

Metod: En arena för samtal och aktivitetsplanering mellan plan och näringslivsförvaltningarna i de tre kommunerna. Användande av GIS för att beskriva verkligheten i ett avgränsat stråk.

Projektresultat: Analyser kring arbetspendling och resmönster har ökat kunskaperna bland tjänstemän och politiker, och det har bland annat resulterat i ett förslag till ett nytt tågstopp i orten Näliden. Två heldagsseminarier där analyser, underlag och idéer kring stråkets utveckling presenterades, samt en mingelkväll för näringslivet.

KBR, Karlstad Business Region Pilotprojekt

Projektägare: Grums kommun

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 500 000 kr

Syfte: Öka mängden företag i Karlstadsregionen

Mål: En samlad bild av hur regionkärnan och kommunerna i Karlstadsregionen kan stärka och utveckla regionen genom samverkan mellan näringslivsutveckling och fysisk planering.

Metod: Skapa gemensamma arenor där kommunernas näringslivsutvecklare och samhällsplanerare träffas.

Projektresultat: Inventering av verksamhetsmark i de fem kommunerna. Ett visualiseringsverktyg som enkelt visar nuläget och framtida etable-

ringsutveckling i Karlstadsregionen. Både näringsutvecklare och samhällsplanerare har arbetat tillsammans i projektet.

Kristianstad och Hässleholm som tillväxtmotor

Projektägare: Kristianstad kommun, Hässleholms kommun och Region Skåne

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 475 000 kr

Syfte: Utveckla Kristianstad och Hässleholm som tillväxtmotor i nordöstra Skåne.

Mål: Skapa en mötesplats för samarbete mellan kommunerna, förankrad i politisk ledning.

Metod: Nya arbetsformer som ger kommunerna förutsättningar att formulera sin gemensamma roll i den lokala och regionala utvecklingen.

Projektresultat: En samarbetsprocess mellan de två städerna har startat. Tre rådslag med olika teman har resulterat i ett tiotal förslag på samverkansområden. Dessa konkretiseras i ett samarbetsförslag som presenterar den gemensamma ansatsen för externa aktörer.

Strukturbild Skaraborg

Projektägare: Skaraborgs kommunalförbund

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 500 000 kr

Syfte: Långsiktig och positiv tillväxt i hela Skaraborg.

Mål: Etablera en varaktig arena och nytt arbetssätt för mellankommunal samhällsplanering som överbryggar glappet mellan regionalt tillväxtarbete och lokalt utvecklingsarbete.

Metod: Skapa ett samlat, långsiktigt, kunskapsbaserat underlag för planering och beslut.

Projektresultat: Med utgångspunkt i en nulägesbild har man tagit fram sju strategier som stärker Skaraborg. För att starta processer som ger tillväxt i hela Skaraborg föreslås åtta konkreta nyckelprojekt.

RUMslig planering i Halland (RUM i Halland)

Projektägare: Region Halland

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 315 000

Syfte: Att stärka samspelet mellan lokal, regional och nationell planering i Halland. Detta ska ske genom ökad kunskap om fysisk planering och tillväxtfrågor i kommuner, regionen och berörda aktörer på statlig nivå.

Mål: Att skapa gemensamma arenor/mötesplatser i form av flera seminarier/workshops för att ge ökad kunskap hos deltagarna och deltagarnas organisationer, ökad förståelse och skapa tillfällen till dialog och erfarenhetsutbyte.

Metod: Seminarier, workshops och möten över de administrativa gränserna. Parallella processer som kopplar underlag och kartmaterial till det regionala trafikförsörjningsprogrammet har använts i projektet.

Projektresultat: Deltagarna i projektet, tjänstemän och politiker har fått ökad kunskap om regional fysisk planering. Påbörjat arbetet med att skapa en rumslig dimension för tillväxtarbetet i Halland. Stärkt närverken mellan aktörer och olika nivåer angående samplanering.

Outdoor och fysisk planering

Projektägare: Region Dalarna

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 317 000 kr

Syfte: Att hitta metoder och arbetssätt (och verktyg) som på sikt förstärker samspelet mellan fysisk planering och regionalt tillväxtarbete.

Mål: Att påbörja ett arbete med att få ett tillägg till kommunernas översiktsplanering som rör besöksnäring. Att få kommunerna att samverka runt fysisk planering så att vi kan erbjuda företag med outdoor-aktiviteter hållbara möjligheter till affärsutveckling.

Metod: Stort fokus påförtroende skapande insatser med företag och kommunala företrädare. Genomförande av dialogarenor som synliggör målkonflikter och potentiella utvecklingsområden.

Projektresultat: Stort intresse från näringslivet hos de outdoor-företag att skapa bättre förutsättningar för dem i synnerhet angående markägarfrågor. Ökat intresse hos kommuner och politiker att ta med besöksnäringen tydligare i sin planering.

Rumslig dimension i regionalt tillväxtarbete

Projektägare: Region Gävleborg

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 500 000 kr

Syfte: Projektet syftar till att stärka kunskaperna och öka insikten om hur fysisk planering kan ge förutsättningar och bidra till tillväxt och näringslivsutveckling. Ökad samsyn inom regionen för hur rumsliga strukturer kan synliggöras och integreras i arbetet för hållbar utveckling och tillväxt.

Mål: Projektet ska ha definierat utvecklingsfrågor som är delregionala, regionala och storregionala av betydelse i ett rumsligt perspektiv samt påbörjat arbetet med en regional strukturbild.

Metod: Genomfört tematiska träffar för kommuner där även deltagare från nationella myndigheter som Tillväxtverket och Trafikverket deltagit vid. Har tagit tillvara samband med projektet hos Trafikverket – DAR, den attraktiva regionen.

Projektresultat: Arbetet med att utforma en regional strukturbild inletts. Har genomfört en ortsstrukturanalys. Fördjupning kring bostadsmarknaden med koppling mot arbetsmarknadsfrågor

Fördjupad samverkan genom charette i Fagersta, Skinnskatteberg och Norberg

Projektägare: Länsstyrelsen i Västmanland

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 451 000 kr

Syfte: Ta att de spirande trender som vi idag bara kan skönja ska tas tillvara och omsättas i handlingskraftiga åtgärder som leder fram till att samspelen mellan fysisk planering, infrastrukturfrågor och näringslivsutveckling stärks samtidigt som förståelsen för den ömsesidiga relationen dem emellan växer.

Mål: Fördjupade kunskapsunderlag som skapat ökad konsensus kring regionala målbilder och ökad förståelse för frågorna kommunalt.

Metod: Charrettens tvärsektoriella karaktär, där många olika planeringsområden samlas, erbjuder en unik möjlighet att samla olika kompetenser och sakkunniga med intresse för målbildens utformning och genomförande.

Projektresultat: Fördjupade kunskapsunderlag som skapat ökad konsensus kring regionala målbilder och ökad förståelse för frågorna kommunalt.

Strukturer för tillväxtarbetet med ett rumsligt perspektiv

Projektägare: Region Västerbotten

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 500 000 kr

Syfte: Att identifiera hur kopplingarna mellan det regionala tillväxtarbetet och det kommunala översiktsplanarbetet i Västerbotten kan utvecklas.

Mål: Identifiera inom vilka områden kopplade till fysisk planering det finns ett behov av regional samordning och stöd och hur Region Västerbotten, Länsstyrelsen och kommunerna kan bidra till detta- roller och mandat. Hitta metoder för att koppla samman översiktsplanarbetet med det regionala utvecklingsarbete och därmed uppnå en bättre samverkan kring markanvändning och regional utveckling. Identifiera mekanismer för att koppla samman översiktsplanarbetet med det regionala.

Metod: Arbeta med exempel på funktionella samband och visualiseringar kring olika teman som kan stärka kopplingen mellan lokalt översiktsplanarbete och regionalt tillväxtarbete, samt rekommendationer kring vilka frågor att arbeta vidare med efter projektslut. Projektet ska aktivt belysa jämställdhetsaspekter i de kunskapsunderlag, seminarier och workshops som genomförs.

Projektresultat: Framtagande av kunskapsunderlag baserat på territoriella analyser. Tematiska analyser med koppling mot RUS och trender i länet har analyserats och illustrerade med kartor. Visar på de funktionella sambanden. Projektet har också resulterat i att det skett en genomlysning kring de utmaningar och möjligheter som finns med regional och kommunal samverkan.

Stationers roll för utveckling av mindre orter och dess omland

Projektägare: Västra Götalandsregionen

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 494 000 kr

Syfte: Att studera hur en tågstation kan bidra till regional och lokal utveckling i mindre orter på landsbygden (cirka 500-5000 invånare) och dess omland, samt få större kunskap om invånarna och tänkbara inflyttare och näringsidkare.

Mål: Fördjupade kunskapsunderlag för planerade strukturbilder/regional framtidsbild och underlätta avvägningar mellan olika prioriteringar inom kollektivtrafiken.

Metod: Samverkan med regionen och Chalmers för att genomföra intervjuer och kunskapssammanställning. Genomförda seminarier och workshops för att diskutera resultatet från studier och analyser med politiker och tjänstemän.

Projektresultat: Omfattande kunskapssammanställning som bidragit till att stärka resonemang och underlag för att underlätta ställningstagande kring utvecklingen av mindre stationsorter och vara en aktiv part vid diskussioner om nya etableringar.

Strukturbild Blekinge

Projektägare: Region Blekinge

Medfinansiering från Tillväxtverket enligt beslut: 500 000 kr

Syfte: Ökad samsyn, mellan kommunal och regional nivå, kring viktiga utvecklingsfrågor är en förutsättning för ett effektivt regionalt tillväxtarbete.

Mål: Ta fram rumsliga analyser som belyser funktionella samband utifrån den regionala utvecklingsstrategins prioriterade områden kan en ökad samsyn uppnås. Analyser och bilder som kan ligga till grund för dialog och samverkan regionalt.

Metod: Genomförande av tematisk workshops som bygger på underlag från empiriska studier. Vid behov har expertstöd använts för att ta fram förslag på fortsatt samverkansformer. Politiker involverade i projektet genom löpande avstämningar.

Projektresultat: Konkret förslag om utformning kring att skapa en mötesplats- ett regionalt forum för dialog kring frågorna med Region Blekinge som värd och sammankallande. Framtagande av kartbilder som beskriver funktionella samband i regionen utifrån gemensamt utsedda prioriterade områden.

Bilaga 2

Redogörelse för aktiviteter under programperioden

Nedan ges i punktform en redovisning av aktiviteter som genomförts under programperioden. Redogörelsen är kronologiskt uppställd och delas in i programmets två delar: arenor och kunskap respektive pilotprojekt.

Arenor och forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte

Konferenser på nationell nivå

- Startkonferens 5/11 2013, Stockholm
- Slutkonferens 27/1 2016, Stockholm

Konferenser på regional nivå

- Regionalt dialogseminarium 26/11 2014, Göteborg
- Regionalt dialogseminarium 31/3 2015, Linköping
- Regionalt dialogseminarium 1/4 2015, Östersund
- Regionalt dialogseminarium 12/5 2015, Eslöv

Konferenser på lokal nivå

Pilotprojekt

Erfarenhetsutbyte mellan pilotprojekt

- Startmöte för pilotprojekt 6/11 2013, Stockholm
- Projektledarträff 9/4 2014, Östersund
- Projektledarträff 22-23/10 2014, Stockholm (Arlanda)
- Projektledarträff 14/4 2015, Östersund
- Projektledarträff 22-23/10 2014, Stockholm (Clarion)

Pilotprojekts specifika forum och arenor

Urval av kunskaps- och samverkansforum hos piloterna

- Ockelbo 10/2 2014 Ockelbo
- Grums Kommun 17/2 2014 Karlstad

- Arjeplog 8/5 2014 Hornavan
- Region Jämtland, 4/6 2014 Ås
- Region Västerbotten 17/12 2014, Umeå
- Järfälla Kommun, 19/1 2015
- Skaraborgs kommunalförbund 28/1 2015, Skövde
- Region Gävleborg 11/5 2015, Gävle
- Västra Götalandsregionen 21/5 2015, Göteborg
- Region Blekinge 3/6 2015, Karlskrona
- Region Gävleborg 1/9 2015, Gävle
- Skaraborgs kommunalförbund 1/10 2015, Skara
- Region Dalarna 5/10 2015, Orsa
- Kristianstads kommun 12/10 2015, Kristianstad
- Region Halland 23/10 2015, Kungsbacka
- Region Västerbotten 16/12 2015, Umeå
- Region Gävleborg 25/2 2016, Gävle

Samverkan med andra aktörer

- DAR: s höstkonferens 27/11 2013, Stockholm
- Livskraftig näringslivsutveckling 26/ 8 2014 arrangerat av Teknologiskt Institut Stockholm
- Tillväxt kräver planering – samspelet mellan näringslivsutveckling och fysisk samhällsplanering 16/10 2014, Stockholm, samarrangerat med Tillväxtanalys
- Reglab: s årskonferens 5-6/11 2014, Örebro
- Reglab lärprojekt 2014, ”Regional fysisk planering”, Stockholm
- Workshop DAR 9/6 2015, Stockholm
- Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 22/9 2015, Näringsdepartementet

- Plattform för hållbar stadsutveckling, plattformsmöte nummer 4 tema ekonomiska förutsättningar 12/11, Malmö
- DAR: s höstkonferens 25/11 2015, Stockholm

Bilaga 3

Två av de framtagna rapporterna lyfts fram särskilt som digitala bilagor eftersom de på ett övergripande sätt tydliggör programmets syfte och mål.

Rapporter, informationsmaterial och trycksaker

Tagits fram inom ramen för programmet

- ”Tillväxt kräver planering - Sex exempel på planering och tillväxtarbete i samverkan”, Boverket, 2013.
- ”Tillväxt kräver samhällsplanering. Satsa på samspel mellan samhällsplanering och näringslivsutveckling”, Tillväxtverket, 2014.
- ”En internationell utblick kring hur globala värdekedjor kan påverka näringslivet i svenska regioner”, PM Tillväxtanalys, 2014.
- ”Näringslivets behov i den fysiska planeringen – en kunskapsöversikt”, ÅF-Infrastructure AB, Tillväxtverket, 2014.
- ”Förstudie: Utvärdering av Tillväxtskapande Samhällsplanering”, WSP Sverige AB, 2015.
- ”Ansträngande partnerskap: näringslivet i Nordisk stadsplanering”, Nordregio, 2015.
- ”Antologi Tillväxt kräver planering – En antologi om samverkan i den fysiska planeringen”, Boverket 2015. Se separat digital bilaga.
- ”Dialogseminarium för stärkt samverkan”, Tillväxtverket, 2015. Se separat digital bilaga.
- ”Magasin Tillväxt” (arbetsnamn), redaktionell marknadskommunikation om näringslivets behov i samhällsplanering, Tillväxtverket, 2016.

Presenterats och spridits inom ramen för programmet

- ”Utvecklingskraft i kommuner och regioner - tillväxtarbete i flernivåstyrningens tidevarv”, Tillväxtanalys, 2011.
- ”Kommunal översiktsplanering och regionala utvecklingsprogram - Hinder och utvecklingsmöjligheter”, Tillväxtanalys, 2013.
- ”Regional fysisk planering”, Reglab lärprojekt, 2014.

- ”Samverkan inom ramen för flernivåstyrning”, Tillväxtanalys, 2014.
- ”Tensions in Nordic urban planning”, Nordregio, 2014.
- ”Sverige i globala värdekedjor – Förändringar av företagens roll i en alltmer sammanflätad världsekonomi”, Tillväxtanalys, 2014.

Filmer

- ”Startkonferens” 5/11 2013, Stockholm, Boverket 2013.
- ”Tillväxtskapande Samhällsplanering del 1”, Tillväxtverket 2013.
- ”Konferens” 16/10 2014, Stockholm, Tillväxt kräver planering, Boverket, 2014.
- ”Tillväxtskapande Samhällsplanering del 2”– Kantzonen, Tillväxtverket, 2015.
- ”Slutkonferens” 27/1 2016, Stockholm, Tillväxtverket, 2016.

Boverket
Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se